

Åse Kari H. Wagner, professor

Innledning og hovedresultater fra PIRLS 2021

Wagner, Å. K. H. & Strand, O. (2024). Rammer for PIRLS 2021. I Å. K. H. Wagner & H. Støle (Red.), *Tid for lesing! Norske tiåringsers leseforståelse i PIRLS 2021*. Universitetsforlaget.

Wagner, Å. K. H., Knudsen, K., Strand, O. & Støle, H. (2024). PIRLS 2021. Hovedresultater i lesing. I Å. K. H. Wagner & H. Støle (Red.), *Tid for lesing! Norske tiåringsers leseforståelse i PIRLS 2021*. Universitetsforlaget.

Hva er PIRLS?

- En internasjonal undersøkelse av 10-åringers leseforståelse
  - Viktig tidspunkt og aldersgruppe
- En trendundersøkelse som gjennomføres hvert 5. år:
  - 2001, 2006, 2011, 2016, 2021
  - Norge har deltatt i samtlige
- 2021: 65 land og regioner, alle verdensdeler
  - Norden: Danmark, Finland, Sverige, Norge

Utvalg

- Fra Norge deltar elever på femte trinn
  - Totalt 7055 elever fra 213 skoler
- Utvalget trekkes i to trinn:
  1. Skoler
  2. Klasser
    - Det endelige utvalget er *representativt* for norske elever på 5. trinn
- Data på gruppenivå, og gjennomsnittsskårer

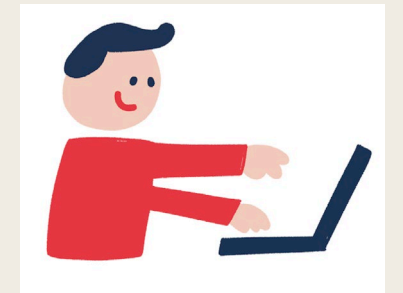
-
- Det er strenge eksklusjonsregler i PIRLS
    - Skolenivå:
      - samiske skoler; internasjonale skoler; rene innføringsskoler for minoritetsspråklige elever; skoler med færre enn 4 elever på 5. trinn; rene spesialskoler
    - Elevnivå:
      - Elever med psykiske funksjonshemninger, fysiske funksjonshemninger, elever som ikke kan norsk
  - Total eksklusjon i Norge var 2,2 % på skolenivå og 2,1 % på elevnivå
  - TUSEN TAKK TIL ALLE DELTAKERSKOLENE!

To forhold skiller PIRLS 2021 fra tidligere PIRLS-undersøkelser

---

1. PIRLS 2021 er den eneste internasjonale storskalaundersøkelsen som er gjennomført midt i covid-19-pandemien
2. Undersøkelsen var heldigital for de landene som ønsket det, deriblant Norge og de andre nordiske landene
  - 5382 gjennomførte den digitale prøven
  - 1673 gjennomførte den papirbaserte prøven (bro-utvalg)

Et mangfold av tekster

- Litterære tekster, informasjonstekster, ePIRLS-tekster (informasjonstekster)
- 23 til sammen; hver elev leser 2
  - 40 minutt på hver tekst, med pause mellom
  - I gjennomsnitt 18 oppgaver til hver av tekstene

Tabell 2.1: Operasjonalisering av lesing i PIRLS

Hensikt med lesing		
Å tilegne seg litterær erfaring (litterære tekster)		50 %
Å tilegne seg og bruke informasjon (informasjonstekster)		50 %
Forståelsesprosesser		
Informasjonsuthenting	Hente ut informasjon	20 %
	Trekke enkle slutninger	30 %
Vurdering	Tolke og sammenholde informasjon	30 %
	Vurdere språk, innhold og virkemidler i teksten	20 %

- Oppgavene:
  - Ca 50 % åpne oppgaver
  - Ca 50 % flervalgsoppgaver

1.
Skriv ned to ting du får vite om haiens tenner i den første delen av teksten.

1.

2.

1.
Kvifor heldt keisaren konkurransen?
- (A) For å lære barna om planter.
  - (B) For å velje den neste keisaren.
  - (C) For å vise kor mektig han var.
  - (D) For å finne den beste plantesorten.

Rikt informasjonsgrunnlag

- Spørreskjema til:
  - elever (98 %)
  - norsklærere (93 %)
  - rektorer (97 %)
  - foresatte (86 %)

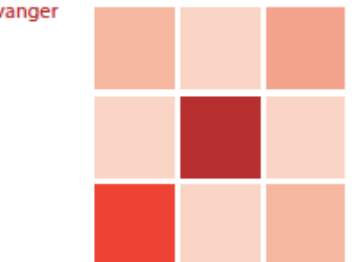
Identifikasjonsetikett

PROGRESS IN INTERNATIONAL
READING LITERACY STUDY

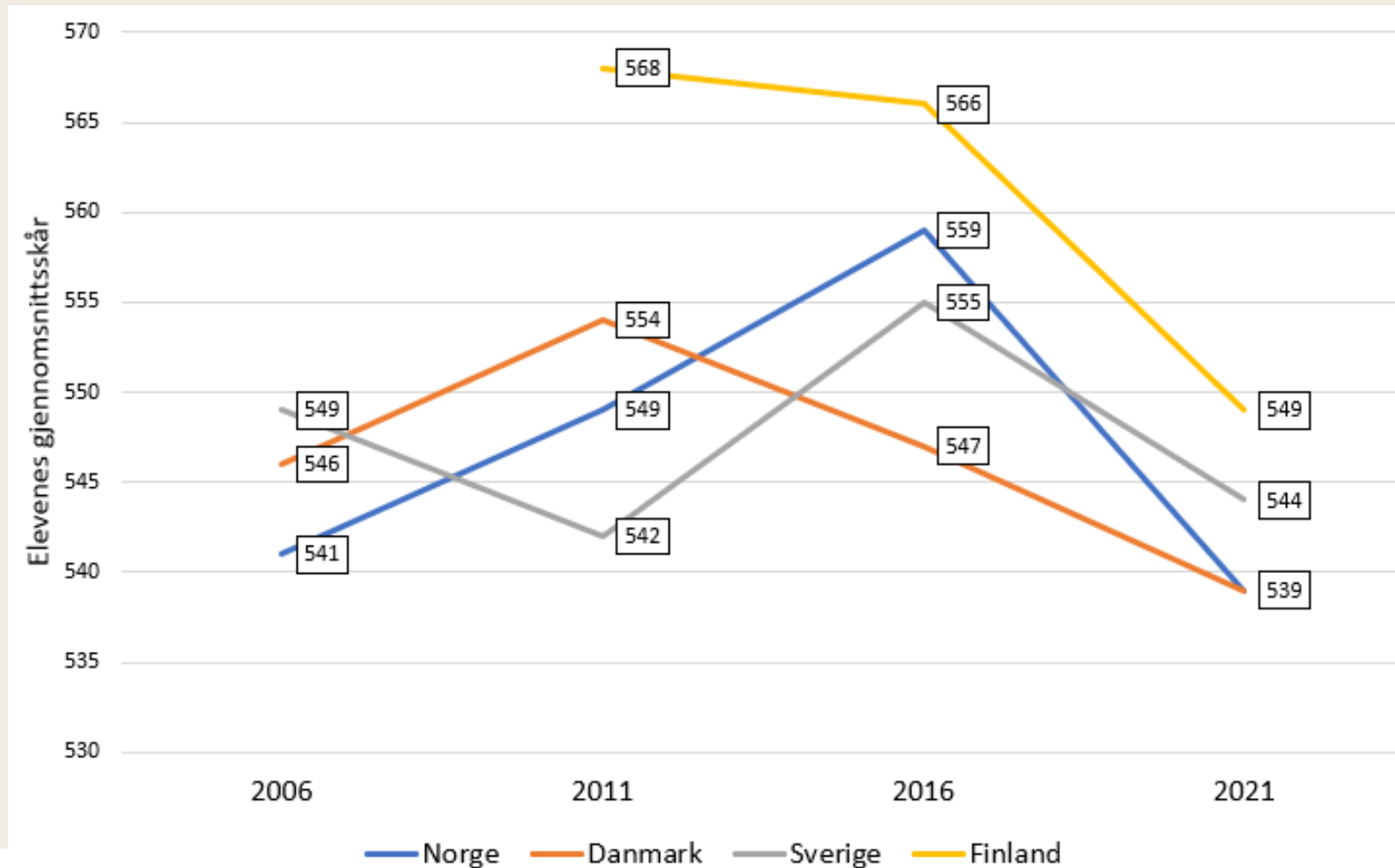
Spørreskjema til foreldre/ foresatte 5. trinn

Nasjonalt senter for leseopplæring
og leseforskning
Universitetet i Stavanger,
4036 Stavanger

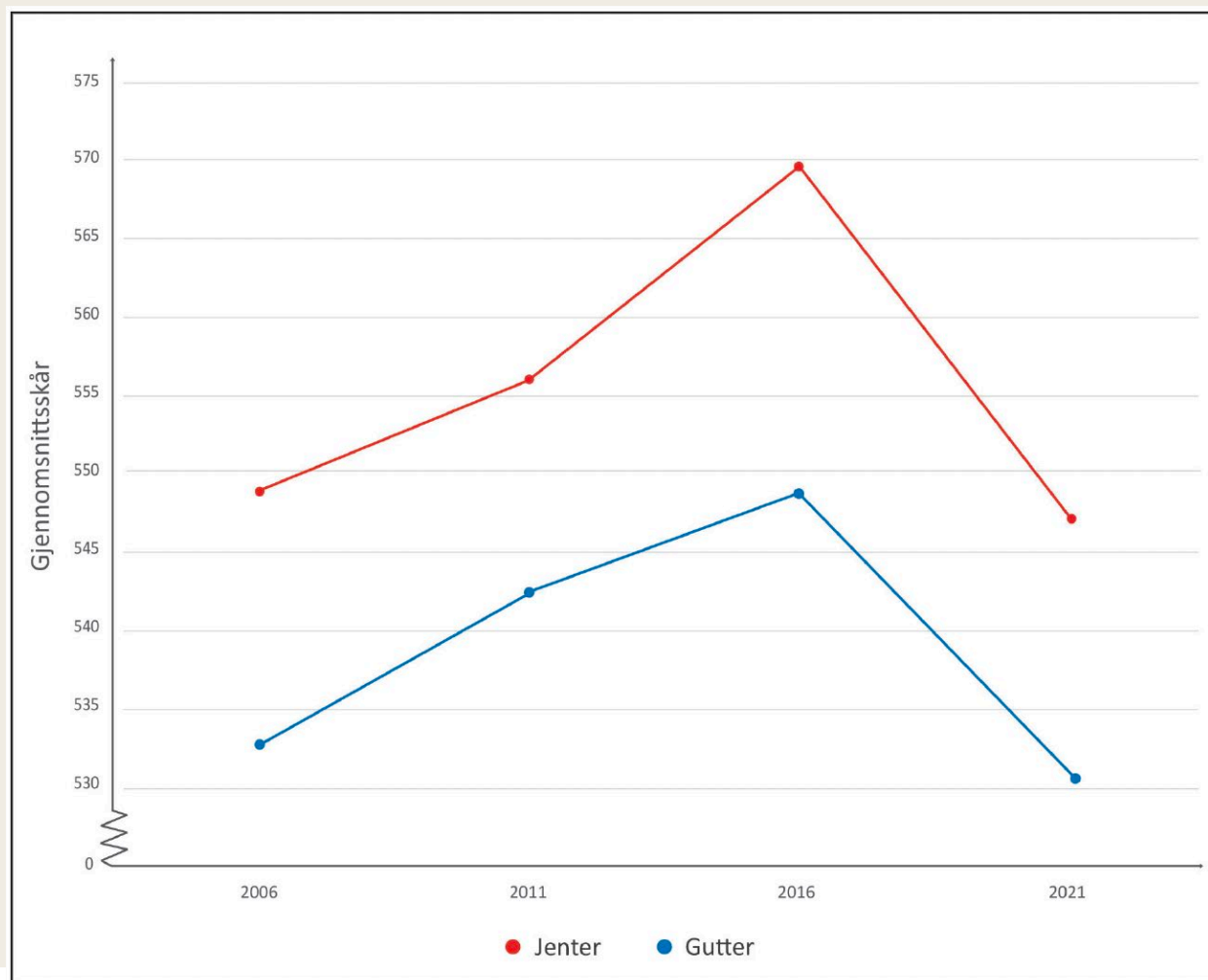

IEA TIMSS & PIRLS
International Study Center
Lynch School of Education
BOSTON COLLEGE

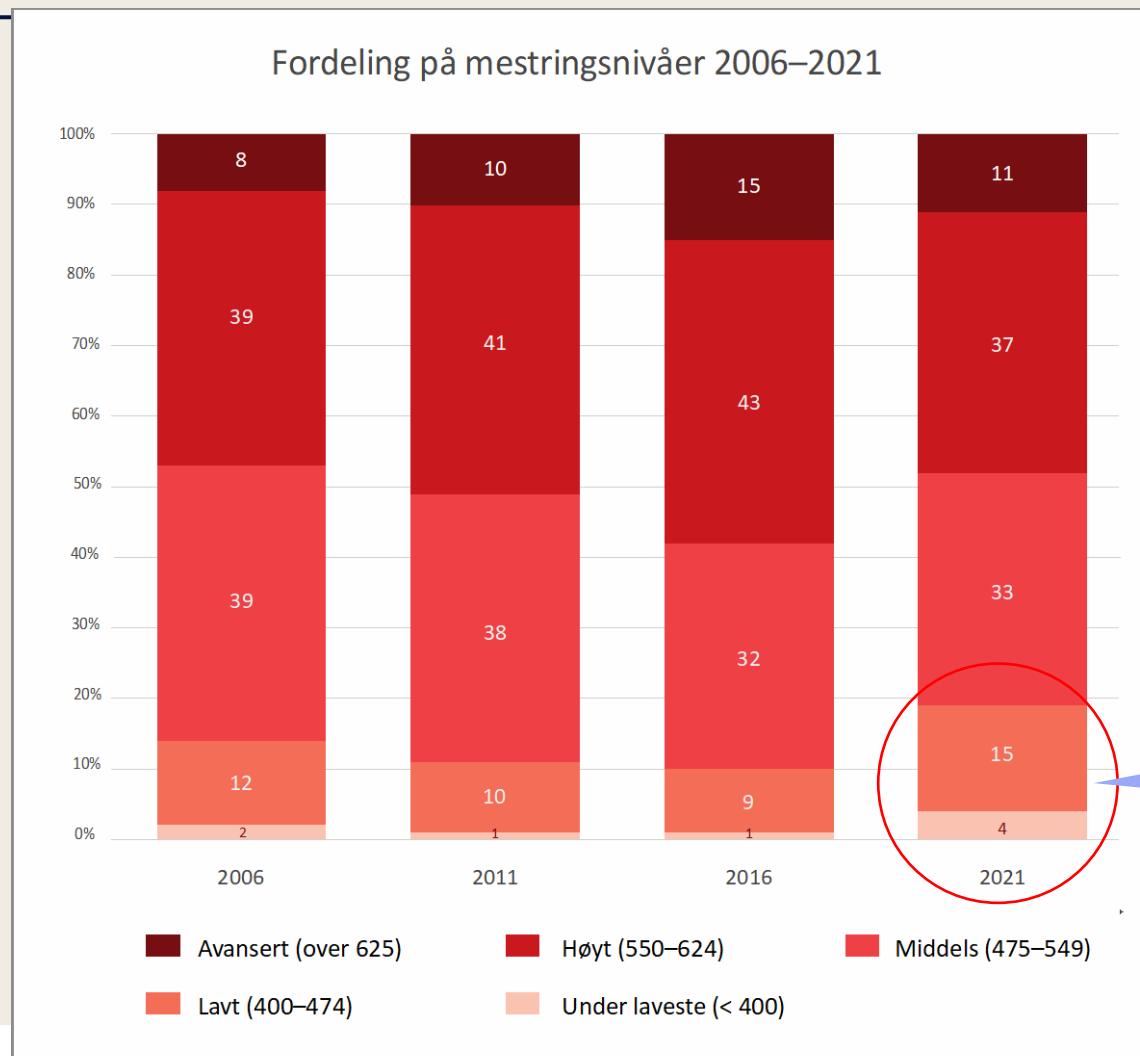
Markant nedgang i norske tiåringers leseprestasjoner i 2021

Jenter presterer fremdeles bedre enn gutter

Flere elever med svake leseprestasjoner og færre sterke lesere

Jenter: 16 %
Gutter: 24 %

Forskjeller mellom grupper av elever har økt

Elever med færrest hjemmeressurser taper mest

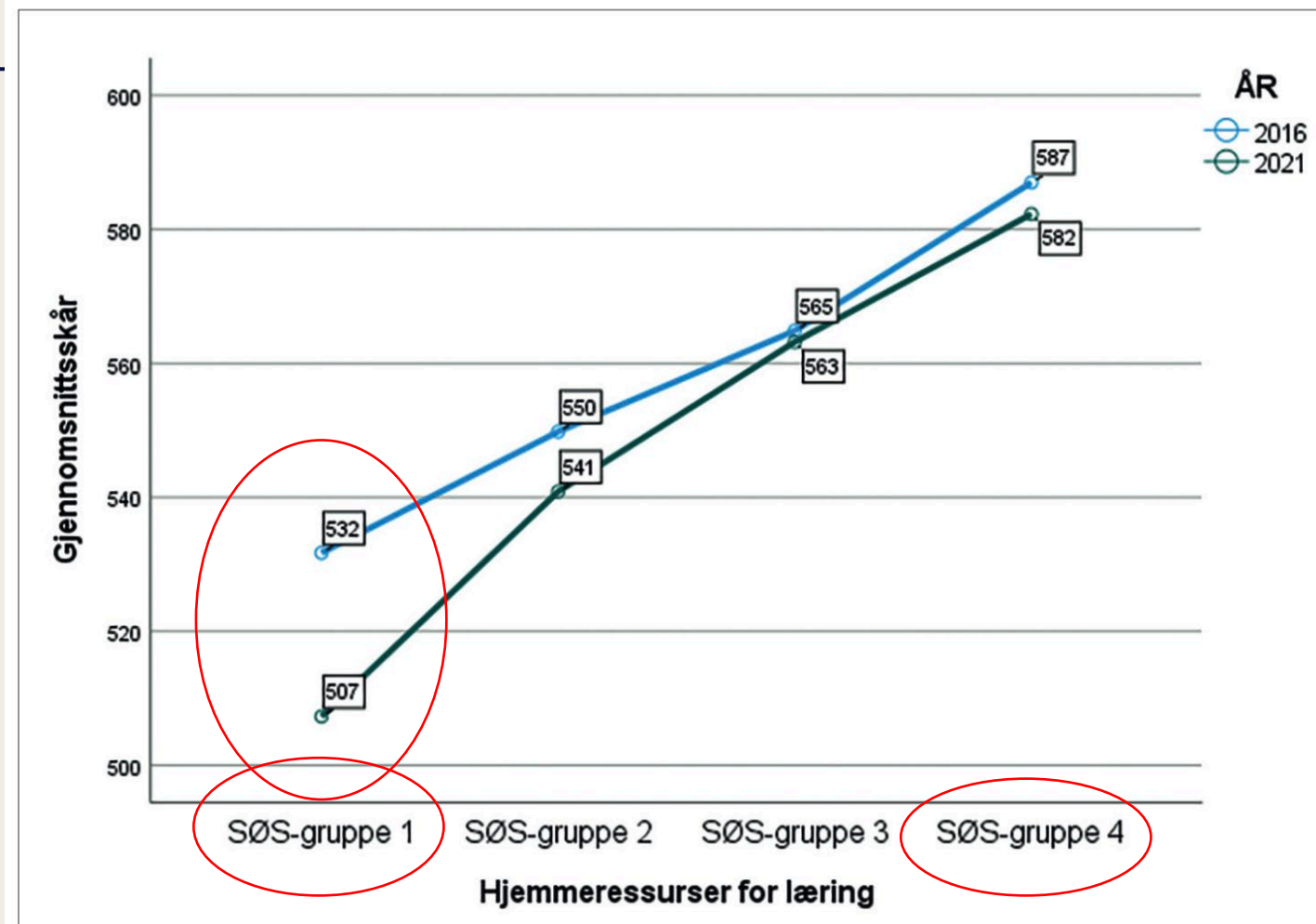
Hjemmeressurser for læring (SØS):

Elevenes svar på

- antall bøker i hjemmet
- eget rom/Internett

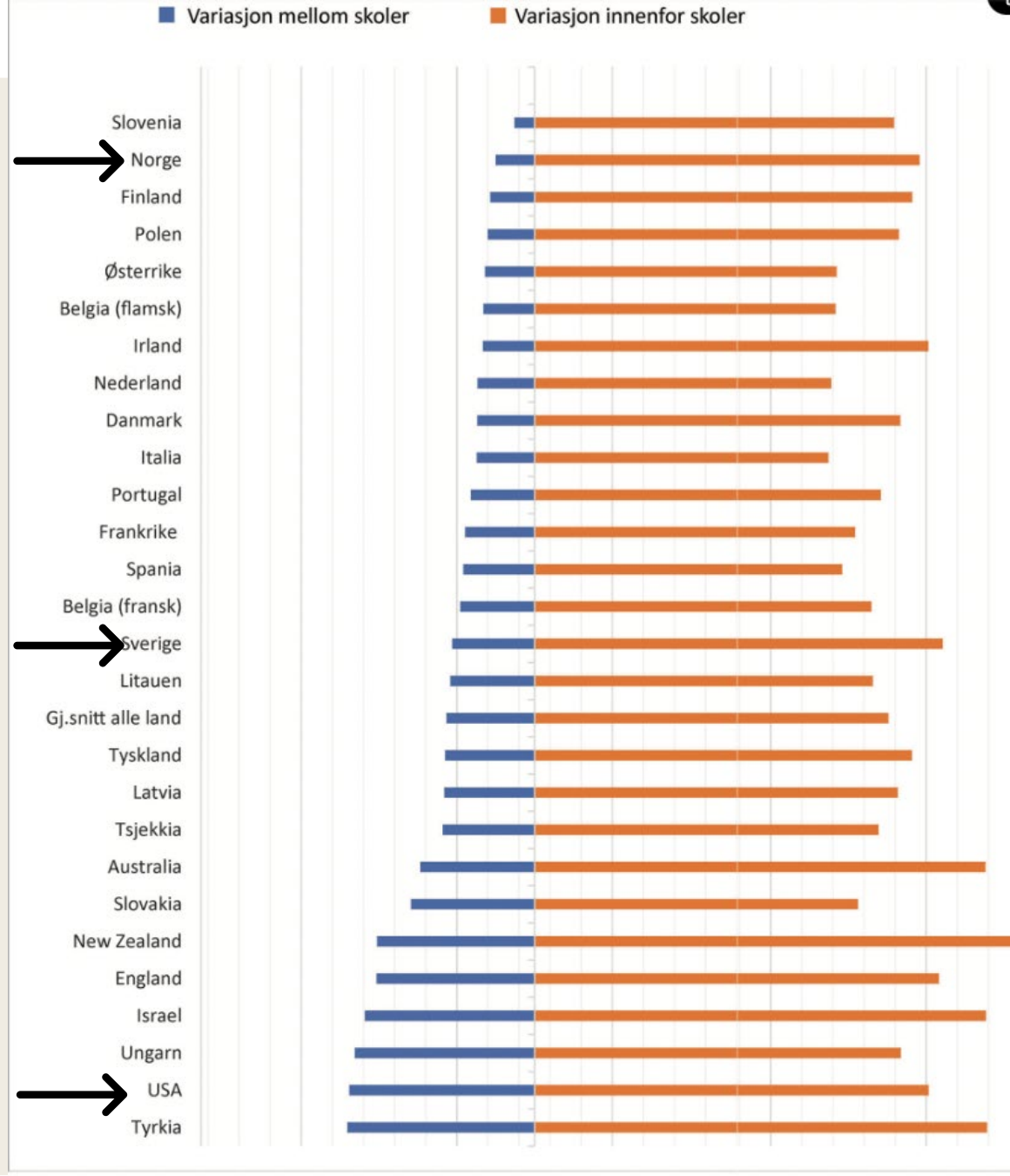
Foresattes svar på

- utdanningsnivå
- yrke
- antall barnebøker i hjemmet

Figur 3.6: Sammenheng mellom hjemmeressurser for læring og leseprestasjoner, 2016–2021.

Mindre variasjon mellom skoler i Norge

Figur 3.7: Fordeling av den totale variansen mellom skoler (blå farge) og innenfor skoler (oransje farge) i OECD/EU i 2021.

Interessen for lesing har falt

- Færre norske 10-åringer leser i fritiden
- Norge er det landet i PIRLS 2021 hvor elevene rapporterer lavest leseglede
  - Liker veldig godt å lese:
    - 42 % av elevene internasjonalt
    - 13 % av norske elever
- Også de foresatte leser mindre og rapporterer lavere leseglede

Markant økning i bruk av digitale enheter i skolen i 2021

- 98 % av lærerne svarte at klassen har digitale enheter tilgjengelig for bruk i leseopplæringen
- 87 % svarte at skolen gir hver elev en digital enhet
  - 2016: 13 % svarte at hver elev hadde en digital enhet
- Mindre fokus på boklesing?
- Sannsynlig at skjermlesing inviterer til rask og overflatisk lesing, mens trykte bøker er bedre egnet til dybdelesing
  - som best fremmer leseutvikling, utholdenhet og konsentrasjon

Oppsummert

- Markant nedgang blant norske tiåringers leseprestasjoner
  - Økte forskjeller mellom grupper av elever
  - Stor andel elever med svake prestasjoner
  - Interessen for lesing har falt, både blant barn og voksne
- Tunge samfunnstrender vi må ta på alvor
- PIRLS 2021 ble gjennomført i en krevende tid
  - Lesing kan ha kommet i bakgrunnen
- Lesing må alltid være et satsingsområde